

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія викладачів природничих дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

« 04 » 09 2017р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна фізіологія

Спеціальність 014 Середня освіта (014.11 Середня освіта
(Фізична культура))

Київ – 2017 рік

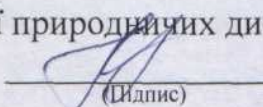
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2083/17
Всес
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 17 р.

Робоча програма Загальна фізіологія для студентів
спеціальність 014 Середня освіта (014.11 Середня освіта (Фізична культура))

Розробник: Пиндюра Ірина Петрівна
викладач циклової комісії природничих дисциплін
Університетського коледжу Київського університету
імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії природничих
дисциплін

Протокол від «19» серпня 2017 року № 1

Голова циклової комісії природничих дисциплін

(Підпис) (Глухенька Л.М.)

© _____, 2017

© _____, 2017

1. Опис предмету навчальної дисципліни

Курс	Напря́м, спе́ціальність, осві́тно-квалі́фікаційний ріве́нь	Характеристика навчальної дисципліни	
<p>Кількість кредитів <i>4,5 кредити</i></p> <p>Змістові модулі: 4,5</p> <p>Загальна кількість годин: 135 години</p>	<p>014 Середня освіта (014.11 Середня освіта (Фізична культура))</p> <p><u>Освітньо-кваліфікаційний рівень</u> молодший спеціаліст</p>	Нормативна	
		Рік підготовки 2	
		Семестр 3, 4	
		3 семестр	4 семестр
		Аудиторні заняття 90 годин	
		20 год	70 год
		Лекції	
		10 год	14 год
		Практичні заняття 30 годин	
		14 год	16 год
		Семінарські заняття 10 годин	
		4 год	6 год
		Індивідуальна робота	
		8 год	10 год
		Самостійна робота	
		20 год	25 год
Підсумковий модульний контроль			
4 год	4 год		
Вид контролю іспит			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Сучасна теорія і практика фізичного виховання та спорту потребують поглиблених знань біологічних основ життєдіяльності людини. Майбутнім спеціалістам доведеться не тільки розробляти стратегію і тактику подальшого розвитку фізичної культури, планувати і приймати управлінські рішення, а й знаходити резерви підвищення ефективності роботи працівників, оцінювати результати їхньої діяльності.

У зв'язку з цим у процесі підготовки спеціалістів галузі фізичного виховання, фізичної реабілітації та рекреації на базовому етапі підготовки студенти повинні отримати глибокі знання з фізіології людини. Це допоможе успішно вирішувати питання практичної діяльності: пошуку ефективних засобів і методів підвищення працездатності, регламентації фізичної роботи та відпочинку, об'єктивної оцінки рівня підготовки, розробки шляхів реабілітації після фізичної перетруди або спортивних травм.

Таким чином, загальна фізіологія, виступає як базова наукова дисципліна покликана сформувати у студентів біологічне теоретичне мислення з одночасним вивченням дисципліни анатомії людини.

Мета курсу – вивчення закономірностей та механізмів функціонування організму людини як єдиного цілого, та його окремих структурних елементів у їх взаємозв'язку та у взаємодії організму з зовнішнім середовищем; поведінки та адаптації організму, їх онтогенетичні особливості.

Завдання курсу:

1. Сформувати комплексні та цілісні знання з питань структурно-функціональних особливостей соматичних, вегетативних, регуляторних, сенсорних та репродуктивної систем організму;
2. З'ясувати умови, закономірності та механізми реалізації окремих функцій і процесів життєдіяльності організму в цілому в умовах фізіологічної норми;
3. Познайомити з принципами методів вивчення функцій та процесів

життєдіяльності організму людини, визначення основних показників їх функціонального стану;

4. Сприяти вирішенню проблем які пов'язані з формуванням фізичного, психічного, духовного, сексуального здоров'я та сприяють формуванню здорового способу життя;
5. Надати навички самостійної роботи при дослідженні функцій у здорової людини при різних фізіологічних станах (спокій, діяльність, відпочинок), без втручання в діяльність організму;
6. Вміння аналізувати та пояснювати результати фізіологічних досліджень, коригувати роботу систем організму з метою оздоровлення та підвищення функціональних резервів організму і його функціональних систем.
7. Сформувати у студентів практичні навички необхідні для професійної діяльності в галузі фізичне виховання, спорт і здоров'я людини.

Вивчення дисципліни «Загальна фізіологія» базується на засадах інтеграції теоретичних і практичних знань, отриманих студентами у загальноосвітніх навчальних закладах (природознавство, основи біології, фізика, хімія, валеологія, основи безпеки життєдіяльності, фізична культура, трудове навчання тощо), одержаних в ході оволодіння загальноосвітніми дисциплінами у вищому закладі, а також набутих життєвим досвідом.

У студентів мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- знання анатомії та фізіології людини;
- базові уявлення про будову організму людини, розподіл на системи та апарати; розуміння взаємозв'язку між системами організму;
- розуміння механізмів функціонування систем людського організму;
- базові уявлення про закономірності відтворення й індивідуального розвитку біологічних об'єктів; знання анатомічної номенклатури;
- знання особливостей свого здоров'я та дотримання правил особистої гігієни;
- знання основ профілактики різних захворювань;
- засвоєння навичок здорового способу життя;

- прагнення до фізичного вдосконалення; дотримання правил гігієни; самостійне складання та дотримання режиму дня;
- чітке усвідомлення необхідності фізичної культури як засобу здоров'я;
- здатність використовувати математичний апарат для освоєння теоретичних основ і практичного використання при оцінюванні фізіологічного стану організму людини.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни «Загальна фізіологія», становить 135 годин /4,5 кредити, із них: 24 год – лекції, 10 год – семінарські заняття, 30 год – практичні заняття, 18 год – індивідуальна робота, 45 год – самостійна робота, 8 год – модульний контроль. Вивчення навчальної дисципліни «Загальна фізіологія» завершується складанням іспиту.

3. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Поняття загальна фізіологія. Спосіб життя та здоров'я Фізіологічні властивості кардіореспіраторної системи

- Тема 1. Загальна фізіологія, гомеостаз.
- Тема 2. Фізіологія дихання.
- Тема 3. Фізіологія крові, серця та кровообігу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Фізіологія органів травлення, системи виділення та ендокринної системи

- Тема 4. Фізіологія системи травлення.
- Тема 5. Фізіологія сечостатевої системи.
- Тема 6. Фізіологія залоз внутрішньої секреції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Обмін речовин та терморегуляція

- Тема 7. Обмін речовин. Основні хімічні компоненти клітин.
- Тема 8. Обмін енергії.
- Тема 9. Тепловий баланс і регуляція температури тіла.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

Фізіологія нервової системи та системи аналізаторів

- Тема 10. Закономірності подразнення клітин електричним струмом.
- Тема 11. Будова і функції центральної периферійної нервової системи.
- Тема 12. Фізіологія поведінкових актів. Інтегративна функція центральної нервової системи.

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів								
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Модульний	Практичних	Семинарських	та Індивідуальна	бота Самостійна
I семестр									
Змістовий модуль I									
Поняття загальна фізіологія. Спосіб життя та здоров'я. Фізіологічні властивості кардіореспіраторної системи									
1.	Тема 1. Загальна фізіологія, гомеостаз.	10	6	2		2	2		
2.	Тема 2. Фізіологія дихання.	10	6	2		2		2	
3.	Тема 3. Фізіологія крові, серця та кровообігу.	12	8	2	2	2		2	
	Разом	32	20	6	2	6	2	4	
	<i>За I семестр разом</i>	32	20	6	2	6	2	4	
II семестр									
Змістовий модуль II.									
Фізіологія органів травлення, системи виділення та ендокринної системи									
4.	Тема 4. Фізіологія системи травлення	10	6	2		2		2	
5.	Тема 5. Фізіологія сечостатевої системи	10	6	2		2	2		
6.	Тема 6. Фізіологія залоз внутрішньої секреції.	12	8	2	2	2		2	
	Разом	32	20	6	2	6	2	4	
Змістовий модуль III.									
Обмін речовин та терморегуляція									
7.	Тема 7. Обмін речовин. Основні хімічні компоненти клітин	10	6	2		2		2	
8.	Тема 8. Обмін енергії	10	6	2		2		2	
9.	Тема 9. Тепловий баланс і регуляція температури тіла.	12	8	2	2	2	2		
	Разом	32	20	6	2	6	2	4	
Змістовий модуль IV									
Фізіологія нервової системи та системи									
10.	Тема 10. Закономірності подразнення клітин електричним струмом.	20	16	2		4	4	6	
11.	Тема 11. Будова і функції центральної периферійної нервової системи.	8	6	2		4			
12.	Тема 12. Фізіологія поведінкових актів. Інтегративна функція центральної нервової системи.	11	8	2	2	4			
	Разом	39	30	6	2	12	4	6	
	<i>За II семестр разом</i>	103	70	18	6	24	8	14	

	<i>Разом за навчальним планом</i>	135	90	24	8	30	10	18	
--	-----------------------------------	------------	-----------	-----------	----------	-----------	-----------	-----------	--

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ЗАГАЛЬНА ФІЗІОЛОГІЯ»

Разом становить 135 годин /4,5 кредити ECTS., із них 24 години – лекції, 10 годин – семінарські заняття, 30 годин – практичні заняття, 18 годин – індивідуальна робота, 45 години – самостійна робота, 8 годин – модульний контроль.

Семестр	3 СЕМЕСТР								
Модулі	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.								
Назва модуля	ПОНЯТТЯ ЗАГАЛЬНА ФІЗІОЛОГІЯ. СПОСІБ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я. ФІЗІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ КАРДІОРЕСПІРАТОРНОЇ СИСТЕМИ								
Кількість балів за модуль	97 БАЛІВ								
Лекції	1			2			3		
Теми лекційних занять	Загальна фізіологія. Гомеостаз			Фізіологія дихання			Фізіологія крові, серця та кровообігу		
Теми семінарських занять			Семінар №1 Спосіб життя та здоров'я						
Теми практичних занять		Практ. №1 Загальна фізіологія. Гомеостаз			Практ. №2 Фізіологія дихання			Практ. №3 Фізіологія крові, серця та кровообігу	
Теми індивідуальної роботи						Фізіологія дихання			Фізіологія крові, серця та кровообігу
Самостійна робота	5 балів			5 балів			5 балів		
Види поточного контролю	ТЕСТИ – 10 БАЛІВ								
Підсумковий контроль	МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА – 25 БАЛІВ								

Семестр	4 СЕМЕСТР								
Модулі	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.								
Назва модуля	ФІЗІОЛОГІЯ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ, СИСТЕМИ ВИДІЛЕННЯ ТА ЕНДОКРИННОЇ СИСТЕМИ								
Кількість балів за модуль	97 БАЛІВ								
Лекції	4			5			6		
Теми лекційних занять	Фізіологія системи травлення			Фізіологія сечостатевої системи			Фізіологія залоз внутрішньої секреції		
Теми семінарських занять					Семінар №2 Фізіологія сечостатевої системи				
Теми практичних занять		Практ. №4 Фізіологія системи травлення				Практ. №5 Фізіологія сечостатевої системи		Практ. №6 Фізіологія залоз внутрішньої секреції	
Теми індивідуальної роботи			Фізіологія системи травлення						Фізіологія залоз внутрішньої секреції
Самостійна робота	5 балів			5 балів			5 балів		
Види поточного контролю	ТЕСТИ – 10 БАЛІВ								
Підсумковий контроль	МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА – 25 БАЛІВ								

Семестр	4 СЕМЕСТР								
Модулі	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.								
Назва модуля	ОБМІН РЕЧОВИН ТА ТЕРМОРЕГУЛЯЦІЯ								
Кількість балів за модуль	97 БАЛІВ								
Лекції	7			8	9				
Теми лекційних занять	Обмін речовин. Основні хімічні компоненти клітин			Обмін енергії	Обмін енергії				
Теми семінарських занять								Семінар №3 Тепловий баланс і регуляція температури	
Теми практичних занять		Практ. №7 Обмін речовин. Основні хімічні компоненти клітин				Практ. №8 Обмін енергії			Практ. №9 Тепловий баланс і регуляція температури
Теми індивідуальної роботи			Обмін речовин. Основні хімічні компоненти клітин				Обмін енергії		
Самостійна робота	5 балів			5 балів			5 балів		
Види поточного контролю	ТЕСТИ – 10 БАЛІВ								
Модульний контроль	МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА – 25 БАЛІВ								

Семестр	4 СЕМЕСТР													
Модулі	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI.													
Назва модуля	ФІЗІОЛОГІЯ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ ТА СИСТЕМИ АНАЛІЗАТОРІВ													
Кількість балів за модуль	121 БАЛ													
Лекції	10									11			12	
Теми лекційних занять	Закономірності мом подраження клітин									нервової Будова і функції центральної та			Фізіологія поведінкових актів. Інтегративна	
Теми семінарських занять			Семінар №1 Механізми поширення		Семінар №2 Рефлекторна діяльність									
Теми практичних занять			Практ. №1 Механізми поширення				Практ. №1 власності м'язів Структура та			Практ. №12 Будова і функції центральної та		Практ. №13 Будова і функції центральної та	Практ. №14 Фізіологія поведінк.	Практ. №15 Фізіологія сенсорних
Теми індивідуальної роботи	Закономірності мом подраження клітин				Рефлекторна діяльність нервової системи			Структура та фізіологічні властивості скелетних м'язів						
Самостійна робота	5 балів				5 балів				5 балів					
Види поточного контролю	ТЕСТИ – 10 БАЛІВ													
Модульний контроль	МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА – 25 БАЛІВ													
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ІСПИТ														
5. Практичні заняття														

	Тема	Кількість годин
1.	Загальна фізіологія, гомеостаз.	2
2.	Фізіологія дихання.	2
3.	Фізіологія крові, серця та кровообігу.	2
4.	Фізіологія системи травлення.	2
5.	Фізіологія сечостатевої системи.	2
6.	Фізіологія залоз внутрішньої секреції .	2
7.	Складання харчового раціону для дітей молодшого шкільного віку на добу до відповідних критеріїв раціонального харчування.	2
8.	Обмін енергії.	2
9.	Тепловий баланс і регуляція температури.	2
10.	Механізми поширення збудження та гальмівних впливів.	2
11.	Структура та фізіологічні властивості скелетних м'язів.	2
12-13	Будова і функції центральної периферійної нервової системи.	4
14.	Фізіологія поведінкових актів. Інтегративна функція центральної нервової системи.	2
15.	Фізіологія сенсорних систем.	2
	Разом	30

6. Семінарські заняття

	Тема	Кількість годин
1.	Спосіб життя та здоров'я.	2
2.	Фізіологія сечостатевої системи.	2
3.	Тепловий баланс і регуляція температури .	2
4.	Механізми поширення збудження та гальмівних впливів.	2
5.	Рефлекторна діяльність нервової системи.	2

	Разом	10
--	--------------	-----------

7. Завдання для самостійної роботи студентів

	Тема	Кількість годин	Кількість балів
1.	Гомеостаз внутрішнього середовища	4	
2.	Фізіологія дихання.	4	5
3.	Фізіологія крові, серця та кровообігу.	4	5
4.	Фізіологія системи травлення.	4	5
5.	Фізіологія сечостатевої системи	4	
6.	Фізіологія залоз внутрішньої секреції.	4	5
7.	Обмін речовин. Основні хімічні компоненти клітин.	4	5
8.	Обмін енергії.	4	5
9.	Регуляція температури тіла	4	
10.	Закономірності подразнення клітин електричним струмом.	4	5

11.	Рефлекторна діяльність нервової системи.	2	5
12.	Структура та фізіологічні властивості скелетних м'язів.	3	5
	Разом	45	60

8. Система поточного і підсумкового контролю знань

Навчальні досягнення молодшому спеціалісту із дисципліни «Загальна фізіологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 159.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю.

Таблиця 9.1

Таблиця розрахунку кількості балів з дисципліни «Загальна фізіологія»

№	Вид діяльності	Кількість	Розрахунок балів	Всього
1.	Відвідування лекцій	12	12x1	12
2.	Відвідування практичних занять	15	15x1	15

3	Відвідування семінарських	5	5x1	5
4.	Виконання завдання з самостійної роботи	9	9x5	45
5.	Робота на семінарському заняттях	5	3 x10	30
6.	Робота на практичному заняттях	15	10 x15	150
7.	Реферат	1	15	15
7.	Модульна контрольна робота	25	4	100
8.	Поточне тестування	10	4	40
максимальна кількість балів 412				
коефіцієнт 412 : 60 = 6,86				
Екзамен 40 балів				

У процесі оцінювання навчальних досягнень «молодшого спеціалістів» застосовуються такі методи:

- **методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- **методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- **методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Шкала оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання та професійного навчання
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Таблиця 9.4

Розподіл балів, що присвоюються студенту

МОДУЛІ				реферат	КОНТРОЛЬ ІСПИТІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.		
Поняття загальна фізіологія. Спосіб життя та здоров'я Фізіологічні властивості кардіореспіраторної системи	Фізіологія органів травлення, системи виділення та ендокринної системи	Обмін речовин та терморегуляція	Фізіологія нервової системи та системи аналізаторів		
92	92	92	130	15	
РАЗОМ: 412 БАЛІВ					
коефіцієнт $412/ 60 = 6,86$ (60)					40

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;

- ініціативність у навчальній діяльності.

9. Методичне забезпечення курсу

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного оцінювання навчання.

10. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. **За джерелом інформації:**

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *практичні*: вправи.

2. **За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:** індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. **За ступенем самостійності мислення:** репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. **За ступенем керування навчальною діяльністю:** під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

11. Очікувані результати

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Загальна фізіологія» студенти:

➤ **володіють:**

- основними фізіологічними поняттями та термінами, основними фізіологічними процесами;
- методами визначення показників функціонування органів та систем організму людини;
- фізіологічними законами функціонування і розвитку організму для формування здорового способу життя;

➤ **аналізують:**

- структурно-функціональні особливості соматичних, вегетативних, регуляторних, сенсорних та репродуктивної систем організму людини, основні показники їх стану та функціонування в умовах фізіологічної норми;

- психофізіологічні основи здоров'я;
- фізіологічні основи поведінки, вищої нервової діяльності та механізмів адаптації;
- результати досліджень і роблять висновки;
- структурування, інтегрування теоретичного матеріалу для з'ясування: взаємозв'язків між структурою тканин та органів, організацією фізіологічних систем та функціями, які вони виконують в організмі людини;

➤ **виконують:**

- оцінку фізіологічного стану органів і систем організму людини;
- визначати показники функціонування вегетативних та сенсорних систем;
- оцінку стану збудливих об'єктів, регуляторних систем та обміну речовин;
- аналіз фізичної працездатності людини та рівня розумової працездатності людини на основі аналізу психофізіологічних показників;
- використання фізіологічних законів з метою оздоровлення;

➤ **пояснюють:**

- умови, закономірності та механізми реалізації окремих функцій організму людини і процесів його життєдіяльності в залежності від стану організму та умов довкілля;
- поняття біологічної регуляції функцій, її види, аналізувати механізми нервової та гуморальної регуляції фізіологічних функцій організму та його систем;
- механізми інтегративної діяльності організму; фізіологічні основи методів дослідження функцій організму людини при різних фізіологічних станах;
- механізми біологічної регуляції функцій та роль прямого й зворотного зв'язку в забезпеченні пристосувальної реакції організму;

➤ **розпізнають:**

- поняття «збудливість», «збудження», «фізіологічна система» організму, та роль механізмів регуляції в досягненні пристосувальної реакції;
- особливості умов, закономірностей та механізмів здійснення окремих функцій і процесів життєдіяльності організму в цілому в межах фізіологічної норми;
- структуру аналізаторів, класифікацію, структуру та основні функції рецепторів як першої ланки рефлексорної дуги в забезпеченні пристосувальної реакції організму та його систем;

- визначати індивідуально-типологічні властивості нервової системи людини та психофізіологічні показники;

12.Рекомендована література

Основна:

1. [Антонік, В. І.](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=) [Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Антонік, І. П. Антонік, В. Є. Андріанов. - Київ : Професіонал ; Київ : Центр учбової літератури, 2009. - 336 с.](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=)
2. [Коляденко, Г. І.](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=) [Анатомія людини : підручник для студ. природ. спец. вищ. пед. навч. закладів / Г. І. Коляденко ; М-во освіти і науки України. - 6-те вид. - Київ : Либідь, 2014. - 384 с.](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=)
3. [Маруненко, І. М.](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=) [Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни : курс лекцій / І. М. Маруненко, Є. Неведомська, В. І. Бобрицька ; М-во освіти і науки України, Київський міський педагогічний університет імені Бориса Грінченка. - 2-е вид. - Київ : Прфесіонал, 2006. - 480 с.](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=)
4. [Помогайбо, В.](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=) [Основи антропогенезу : підручник / В. Помогайбо, А. Петрушов, Н. Власенко. - Київ : Академвидав, 2015. - 142 с. –](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=)
5. [Сидоренко, П. І.](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=) [Анатомія та фізіологія людини : підручник / П. І. Сидоренко, Г. О. Бондаренко, С. О. Куц. - Київ : Медицина, 2015. – 199 с.](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=)

Додаткова:

1. [Осипенко, Г. А.](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=) [Основи біохімії м'язової діяльності: навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів фіз. виховання і спорту / Г. А. Осипенко. - Київ : Олімпійська література, 2007. - 198 с.](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=)
2. [Помогайбо, В. М.](http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=)

- [M=&S21STR=](#)Анатомія та еволюція нервової системи : навчальний посібник / В. М. Помогайбо, О. І. Березан. - Київ : Академвидав, 2013. - 158 с.
3. Тарасюк В.С. Ріст і розвиток людини : підручник для студ. вищ. медич. навч. закл. / В. С. Тарасюк [та ін.] ; ред.: В. С. Тарасюк, І. Ю. Андрієвський. - Київ : Медицина, 2008. - 400 с. : табл., мал.
4. [Чижик В. В.](#) http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21STN=1&S21REF=1&S21FMT=fullweb&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR= Спортивна фізіологія : навчальний посібник для студентів / В. В. Чижик ; наук. ред. М. Макаренко ; худ. ред. Ю. Черняк ; рецензент Г. В. Коробейніков ; рецензент В. С. Лизогуб ; ред., рецензент М. В. Макаренко ; Міністерство освіти і науки України, Луцький інститут розвитку людини Університету "Україна", Херсонський державний університет. - Луцьк : Твердиня, 2011. - 256 с.
5. Вовканич Л. С. Фізіологічні основи фізичного виховання і спорту. Фізіологія рухової активності : навчальний посібник / Л.С.Вовкович; Київ: ЛДУФК, 2013.

13. Інформаційні ресурси

1. Аносов В.Х., Хоматов Н.Г., Сидор'як В.Г. Вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: [Електронний ресурс] – Режим доступу: lib.mdpu.org.ua/.../anosov_vkh_khomatov_ng_sidorjak_vkova_fzologja_z_osnovami_shklno_ggni.html
2. Антонік В. І., Антонік І. П., Андріанов В. Є. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури: [Електронний ресурс] – Режим доступу: chtyvo.org.ua/.../Anatomiiia_fizioloiiia_ditei_z_osnovamy_hihiieny_ta_fizychnoi_kultury.